קה: שני דייני פרק שלשה עשר כתובות

אפילו צדיק גמור ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא טירוף דעת [6]כי אתא רב דימי אמר דרש רב נחמן בר כהן מאי דכתיב [1]המלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה אם דומה דיין למלך שאינו צריך לכלום יעמיד ארץ ואם דומה לכהן שמחזר על הגרנות יהרסנה אמר רבה בר רב שילא [8]האי דיינא דשאיל שאילתא פסול למידן דינא ולא אמרן [2]אלא דלית ליה לאושולי אבל אית ליה לאושולי לית לן בה איני והא רבא שאיל שאילתא מדבי בר מריון אע"ג דלא שיילי מיניה [3]התם לאחשובינהו הוא דבעי אמר רבא מאי מועמא דשוחדא כיון דקביל ליה שוחדא מיניה איקרבא ליה דעתיה לגביה [9]והוי כגופיה ואין אדם רואה חובה לעצמו מאי שוחד שהוא [10]חד ר"א"ר פפא לא לידון אינש דינא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה דרחים ליה לא חזי ליה חובה דסני ליה לא חזי ליה זכותא אמר אביי האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא אמר רבא מריש הוה אמינא הני בני מחוזא כולהו רחמו לי כיון דהואי דיינא אמינא מינייהו סנו לי ומינייהו רחמו לי כיון דהואי דמאן דמיחייב ליה האידנא קא זכי למחר אמינא אם מרחם כולהו רחמו לי אי מסנו כולהו סנו לי ת"ר [2]ושוחד לא תקח אינו צריך לומר שוחד ממון [11]אלא אפילו שוחד דברים נמי אסור מדלא כתיב בצע לא תקח היכי דמי שוחד דברים [1]כי הא דשמואל הוה עבר במברא אתא ההוא גברא יהיב ליה ידיה אמר ליה מאי עבידתיך אמר ליה דינא אית לי א"ל פסילנא לך לדינא [1]אמימר הוה יתיב וקא דאין דינא פרח גדפא ארישיה אתא ההוא גברא שקליה א"ל מאי עבידתיך א"ל דינא אית לי אמר ליה פסילנא לך לדינא [11]מר עוקבא הוה שדי רוקא קמיה אתא ההוא גברא כסייה א"ל מאי עבידתיך א"ל דינא אית לי א"ל פסילנא לך לדינא [12]רב' ישמעאל בר' יוסי הוה רגיל אריסיה דהוה מייתי ליה כל מעלי שבתא כנתא דפירי יומא חד אייתי ליה בה' בשבתא א"ל מאי שנא האידנא א"ל דינא אית לי ואמינא אגב אורחי אייתי ליה למר לא קביל מיניה א"ל פסילנא לך לדינא אותיב זוזא דרבנן וקדיינין ליה בהדי דקאזיל ואתי אמר אי בעי טעין הכי ואי בעי טעין הכי אמר תיפח נפשם של מקבלי שוחד ומה אני שלא נטלתי ואם נטלתי שלי נטלתי כך מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה: [13]ר' ישמעאל בר אלישע אייתי ליה ההוא גברא ראשית הגז אמר ליה מהיכא את א"ל מדוך פלן ומהתם להכא לא הוה כהן למיתבא ליה א"ל דינא אית לי ואמינא אגב אורחאי אייתי ליה למר א"ל פסילנא לך לדינא לא קביל מיניה אותיב ליה זוגא דרבנן וקדיינין ליה בהדי דקאזיל ואתי אמר אי בעי טעין הכי ואי בעי טעין הכי אמר תיפח נפשם של מקבלי שוחד ומה אני שלא נטלתי ואם נטלתי שלי נטלתי כך מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה: רב ענן אייתי ליה ההוא גברא כנתא דגילדני דבי גילי א"ל מאי עבידתיך א"ל דינא אית לי לא קביל מיניה א"ל פסילנא לך לדינא אמר ליה דינא דמר לא בעינא קבולי לקביל מר דלא למנענן מר מאקרובי בכורים דתניא [3]ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם בכורים עשרים וכרמל בצקלונו וכי אלישע אוכל בכורים הוה אלא לומר לך כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו הקריב בכורים א"ל מקריב בכורים אמר ליה קבולי לא בעינן דאיקביל השתא דאמרת לי טעמא מקבילנא [3]שדריה לקמיה דרב נחמן שלח ליה נידייניה מר להאי גברא דאנא ענן פסילנא ליה לדינא אמר מדשלח לי הכי שמע מינה קריביה הוא הוה קאים דינא דיתמי קמיה אמר האי

מילו נפטר מן העולם. והכי קאמר ק"ו לרשעים שכבר נטל שוחד כפעם ראשונה דכפעם ראשונה כשנוטל אכתי לדיק הוי שעדיין לא נטלו וק"ו לטפשים כפעם שניה שנוטל שוחד שכבר נעשה טפש מפעם ראשונה שנטלו. מ"ר. ורשב"ם פי' דהאי קל וחומר לטפשים אינו מן הברייתא אלא מדתניא חכמים ודיקים משמע שרוצה לומר ק"ו לטפשים ולכך מתמה וכי הם בני דינא ומשני הכי קאמר ולא נידון כמו שאמר והכי נמי אמרינן בהמקבל בסופו (נ"מ דף קד:) ת"ל אם אינם עני הוא לא תשכב בעבוטו ומשמע הא עשיר שכב ומשני הכי קאמר: **מאי** דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ אם דומה דיין למלך שאינו צריך לבלום. הכא משמע דצריכות ממון קאמר משום שוחד מדמסיק עליה האי דיינא דשאיל שאילתא ולעיל נמי ממילי דשוחד מיירי וכפנהדרין כפ"ק (דף ז: ופס) מייתי הך דרשא גופה דרב נחמן בר כהן אדיין שאינו בקי וצריך לשאול הוראות ודיינין דמסיק התם דרש רב נחמן בר כהן מאי דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ ונתר הכי מסיק דבי נשיאה אוקמו דיינא דלא גמיר וכולה שמעתא דהתם מיירי בדיינא שאינו הגון מממא שאינו בקי ואומר ר"ת דמהאי קרא מיכא למידק שאינו צריך לא לממון ולא לדברי תורה. מ"ר: **לא** למאן דסני ליה ולא למאן דרחים ליה. לאו כאוהב ושונא דאיירי ביה רבי יהודה ורבנן [9]בגי עדות מיירי דלגבי דיין אפי' רבנן מודו דפסול כדמסיק מקרא בפ' זה בורר (פנהדרין דף כט.) דל"ל הוה ליה לאתויי הכא קרא דהתם אלא התם באוהב כגון שושביני ושונא שלא דיבר עמו שלשה ימים אבל הכא באוהב כי הך דפרח גדפא מרישא אתא ההוא גברא שקליה דאינו אלא מומרא בעלמא שהיו מחמירין על עצמן כדאשכחן בכמה דברים אבל פסולין לא הוו. מ"ר: **וכי** אלישע אוכל בכורים היה. אין צריך לדמוק כפי' הקונטרס דהכי פי' וכי אלישע אוכל בכורים היה והלא בשומרון היה ואין בכורים נאכלין חוץ לחומה כדמוכח בריש אלו הן הלוקין (מכות יח.) וכפ' בהמה המקשה (חולין דף פח: ופס) והכי איתא בהדיא בסדר אליהו זוטא דתלמידי חכמים כפרה להם לישראל בכל מקום מושבותיהם שנא' תקריב מנחת בכורים ואומר ואיש בא מבעל שלישה וגו' וכי אלישע אוכל בכורים היה והלא אין שם מקדש ולא מזבח ולא כהן גדול אלא אלישע ותלמידיו יושבין לפניו מכאן אמרו וכו': והייגו

האלהים לחם בכורים עשרים לחם שעורים וכרמל בצקלונו וכי אלישע אוכל בכורים הוה אלא לומר לך כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים אמר ליה קבולי לא בעינן דאיקביל השתא דאמרת לי טעמא מקבילנא [3]שדריה לקמיה דרב נחמן שלח ליה נידייניה מר להאי גברא דאנא ענן פסילנא ליה לדינא אמר מדשלח לי הכי שמע מינה קריביה הוא הוה קאים דינא דיתמי קמיה אמר האי

עין משפט נר מצוה

ד א ב מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין הלכה ד טור ש"ע ת"מ סימן ט פעיף ג (וכרב אלפס סנהדרין פ"ג דף רנט אמר רבה בר רב הונא האי דיינא כו'):
ה ג טור ת"מ סימן ט:
ו ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סי' ז סע"ז (וכרב אלפס שם):
ז ה ח ז מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סימן ט פעיף ג (וכרב אלפס שם):
ח ח ט י מיי' שם הל' ג טור ת"מ שם:
ט כ טוש"ע שם סימן ז פעיף ז בהג"ה:

תורה אור השלם

1. מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יֲהֶרְסֶנָּה: משלי כט ד
2. וְשׁוֹחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פְּקִחִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים: שמות כג ח
3. וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם שְׁעֹרִים וְכַרְמֶל בְּצִקְלֹנוֹ וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ: מלכים ב ד מב

מוסף רש"י

אם דומה דיין למלך. שכתי בעיב דיין ומלא חכמה, כמלך זה שהוא עשיר (סנהדרין ז:) לו: שאינו צריך לקנות חיוכים ולוקח שוחד (משלי כט ד). ואם דומה לכהן שמחזר על הגרנות. לשאול תרומותיו, ולא זה צריך לחזר לשאול כ"ל (סנהדרין שם).

מסורת הש"ס

6) סנהדרין ז:, כ) [שבת קיט.], ג) [כי' הערוך לחדל], ד) [מכות כד.], ה) [שם], ו) [חולין קמ:], ז) [הרי"ף ה:], ח) [סנהדרין מ:].

תוספות רי"ד

אמר רב פפא לא לידון אינש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה דרחים ליה לא חזי ליה חובא ודסני ליה לא חזי ליה זכותא ת"ר ושוחד לא תקח אינו צ"ל שוחד ממון אלא אפילו שוחד דברים אסור מדלא כתיב בצע לא תקח הי' שוחד דברים כי הא דשמואל הוה עבר במעברא אתא האי גברא והב ליה ידי' א"ל מאי עבידתיך א"ל דינא אית לי א"ל פסילנא לך לדינא. אמימר הוה יתיב גדפא ארישי' אתא ההוא גברא שקליי' מרישי' א"ל מאי האי א"ל דינא אית לי א"ל פסילנא לך לדינא. רי' ברי' הוה רגיל אריסי' למיתי ליה כנתא דפירי כל מעלי דשבתא זימנא חדא אייתי ליה בחמשה [בשבתא] א"ל מ"ש האידנא א"ל דינא אית לי ואמינא אגב אורחי אייתי ליה למר א"ל פסילנא לך לדינא ולא קביל מיניה אותיב זוגא מרבנן וקדייני ליה בהדי דאזיל ואתי אמר אי בעי טעון הכי ואי בעי טעון הכי אמר תפח רוחן של מקבלי שוחד ומה אני שלא נטלתי ואם נטלתי שלי נטלתי כך מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה. וכן עשה נמי ר' ישמעאל בן אלישע רב ענן אייתי ליה ההוא גברא כנתא דגילדני דבי גילא פר' דגים קטנים של נהר פלוני א"ל מאי עבידתיך א"ל דינא אית לי א"ל פסילנא לך לדינא ולא קביל מיניה א"ל דינא דמר לא בעינא קבולי לקביל מר דלא מימנענן מלאקרובי בכורים דכתיב ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם בכורים עשרים לחם שעורים וכרמל בצקלונו וכי אלישע אוכל בכורים היה אלא לומר לך כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו הקריב בכורים א"ל קבולי לא בעאי לאקבולי השתא דאמרת לן טעמא מקבילנא קביל מידן לא דאיננא לך שדריה לקמיה דרב נחמן א"ל לידייניה מר להאי גברא דאנא ענן פסילנא ליה לדינא אמר מדשלח לי הכי שי"מ קריביה הוא הוה קאים דינא דיתמי קמיה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com